

4. Баран В.К. Україна: новітня історія (1945-1991 рр.). НАН України; Інститут українознавства ім. І.Крип'якевича. Львів, 2003. 667 с.
5. Грицак Я.Й. Нарис історії України: Формування модерної української нації XIX-XX століття: Навч. посібник для учнів гуманітарних гімназій, ліцеїв, студ. іст. фак. вищ. навч. закладів, вчителів К.: Генеза, 1996. 360 с.
6. Зайцев Ю. Дисиденти: опозиційний рух 60 - 80-х років. Сторінки історії України XX століття: Посібник для вчителя. За ред. С.В. Кульчицького; Упоряд.: В.П. Шевчук, А.А. Чуб, Н.А. Дегтярьова. К.: Освіта, 1992. С. 195-235.
7. Касьянов Г. Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 1960 -1980-х рр. К.: Либідь, 1994. 221 с.

REFERENCES

1. Bazhan O. Dislocation in the USSR: a test of definition. Magisterium. History Studios. National University "Kyiv-Mohyla Academy", 2001. VIP. 7.P. 27-31.
2. Bazhan O. Reporting the problems of the disident ruhu in Ukraine to the right time and that of history. Z archiv VUCHK - GPU - NKVD - KGB, 2001. No. 2. P. 520.
3. Baran V. Ukraine 1950-1960's pp.: evolution of the totalitarian system. NAS of Ukraine; Institute of Ukrainian Studies imeni I. Kryp'yakevich of the National Academy of Sciences of Ukraine. Lviv, 1996. 448 s.
4. Baran V.K. Ukraine: New History (1945-1991 pp.). NAS of Ukraine; Institute of Ukrainian Studies im. I. Kryp'yakevich. Lviv, 2003. 667 s.
5. Gritsak Y. Y. Narrative of Ukraine: Form of modern Ukrainian national nineteenth and twentieth table: Nav. a compilation for students of humanities schools, students, studios іст. Fak. vishch. Nav. Mortgages, including K.: Genesis, 1996. 360 s.
6. Zaitsev Yu. Disidenti: the opposition ruch of the 60s and 80s. Party of Ukraine Ukraine XX table: A companion for a lecturer. For the ed. S.V. Kulchitsky; Order: V.P. Shevchuk, A.A. Chub, N.A. Degtyarova. K.: Osvita, 1992. S. 195-235.
7. Kasyanov G. Unfavorable: Ukrainian integration in Russia support of the 1960-1980 pp. K.: Libid, 1994. 221 s.

УДК 327.2(520+519.3/5)''18/19''

Яценко Юлія,
студентка магістратури ННІ історії та філософії
СумДПУ імені А.С.Макаренка,
м. Суми, Україна

СТАНОВЛЕННЯ АГРЕСИВНОЇ ЕКСПАНСІОНІСТСЬКОЇ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ЯПОНІЇ ПЕРІОДУ МЕЙДЗІ

У статті розглядаються ключові теорії зовнішньої політики Японії періоду Мейдзі. Особлива увага приділяється ролі Кореї в експансіоністській політиці Японії.

Ключові слова: кокутай, паназійська теорія, теорія експансіонізму, японський милітаризм.

Яценко Ю. В. Становление агрессивной экспансионистской внешней политики Японии периода Мэйдзи. В статье рассматриваются ключевые теории внешней политики Японии периода Мэйдзи. Особое внимание уделяется роли Кореи в экспансионистской политике Японии.

Ключевые слова: кокутай, паназиятская теория, теория экспансионизма, японский милитаризм.

Yatsenko Yu. V. Formation of aggressive expansionist foreign policy of Japan during the Meiji period. The article discusses the key theories of Japanese foreign policy of the Meiji period. Particular attention is paid to the role of Korea in the expansionist policies of Japan.

Keywords: kokutai, pan Asia theory, theory of expansion, Japan military policy.

Постановка проблеми. Сьогодні Японія і Республіка Корея являються найбільш економічно та технічно розвиненими азіатськими країнами, але навіть схожість їх економічного, культурного, ментального та технологічного розвитку не може угамувати гостру національну неприязнь між країнам, яка, інколи, виливається і в політичні протиріччя двох держав. Така гострота взаємовідносин обумовлена пам'яттю корейської нації тієї жорстокості та неприйнятної національної зневаги, якої вона зазнала в період колоніального панування на Корейському півострові японських імперіалістів. Але щоб заглибитися в деталі японського правління та проаналізувати всі аспекти колоніальної політики в Кореї, потрібно дослідити процес становлення агресивної експансіоністської зовнішньої політики Японії періоду Мейдзі та визначити яке значення в формуванні японського імперіалізму мала Корея.

Актуальність теми дослідження зумовлена необхідністю більш глибокого вивчення і розуміння тогочасних політичних процесів, які відбувалися в Кореї та Японії і стали підґрунтям для впровадження японського колоніального правління в Кореї.

Дана проблема висвітлена у роботах Кузьминов Я. И., Курбанов С. О., Полохало Ю .Н., Сажина В .В., Тагунов Д.Е.

Метою статті є аналіз особливостей політичного та економічного розвитку Японії в період Мейдзі та охарактеризувати процес становлення агресивної зовнішньої політики Японії по відношенню до Кореї.

Викладення основного матеріалу. За тривалий період самоізоляції Японії, коли вона була повністю закрита від зовнішнього світу, відбулося формування та вкорінення не тільки самобутньої культури, специфічних та притаманних тільки для даного регіону жанрів мистецтва, особливостей світогляду та ментальності. Ізоляційна зовнішня політика, яку провадив тогочасний правлячий клас, разом із вище згаданим, привела і до формування своєрідної суспільно-політичної думки.

В 1850-х роках під тиском могутніх тогочасних держав світу Японія змушена була розкрити свій ізоляційний кокон і зіткнутися віч на віч із всіма принадами тогочасного життя на світовій арені, де йшла боротьба за територію, ринки збуту, сировину та, перш за все, право домінувати над іншими, бути першими та кращими. А для того, щоб досягти могутності та визнання на геополітичній карті світу, і не перетворитися в сировинний придаток або примітивний, підневільний ринок збуту товарів могутніх імперіалістичних держав, потрібно було провести кардинальні зміни [6, с.211].

Японці добре усвідомлювали, що наявний в державі політичний, економічний, соціальний та адміністративний устрій не здатні захистити державу від імперіалістичних кайданів. Ці обставини, поряд із вже наявними кризовими тенденціями токугавського режиму, привели до зміни влади в державі. В 1868 році відбулася революція, яка знову надала легітимності імператорській владі та усунула самураїв на чолі із сьогунами Токугава із правлячих ешелонів державотворення. Імператорський трон зайняв ще зовсім юний п'ятнадцятирічний Муцухіто.

Прийшовши до влади, новий правлячий режим взяв курс на модернізацію держави і провів низку радикальних реформ, які змінили як внутрішнє обличчя держави так і зовнішнє. По суті це був період важливих політичних подій і соціально-економічних перетворень. Основою таких перетворень стало: 1) завершення процесу об'єднання держави. Були ліквідовані феодалні князівства і створені префектури; формування централізованої держави - вирішальний фактор перетворення Японії в могутню світову державу; 2) скасований феодалний лад, феодалні права князів і самураїв; указ 1869 р зобов'язував феодалів передавати свої володіння імператорові; 3) скасовані всякі державні обмеження на заняття та професії, ліквідовано цеховий лад, гільдії і клани; 4) скасовано стана нерівноправність у господарській діяльності, проголошена свобода торгівлі і пересування по країні; 5) засновано нове становий розподіл суспільства. Якщо раніше станів було чотири, тепер стало три: вище дворянство - колишні феодалні князі, придворна аристократія; дворянство - всі колишні самураї; простий люд - до нього віднесені інші верстви населення, в тому числі торгово-промисловий сегмент населення; 6) зняті всі внутрішні митниці, введена єдина грошова одиниця.

Важливим перетворенням стала аграрна реформа. Вона встановлювала приватну власність на землю з правом купівлі-продажу і її застави. Більшість селян отримало невеликі ділянки у власність без викупних платежів. Однак високий податок на землю привів до швидкого руйнування дрібного і середнього селянства. До кінця XIX в. близько 70% селян позбулися своєї землі і стали орендарями. Від аграрної реформи найбільше виграли сільські багатії, міські торговці і лихварі, що перетворилися в поміщиків. Величезні наслідки для Японії мала військова реформа. Самурайські ополчення були перетворені в регулярну армію, яка підпорядковувалася імператорському уряду і комплектувалася на основі загальної військової повинності. Керівну роль в армії грали колишні самураї. Тільки вони мали право призначатися на офіцерські посади. В основу виховання солдатів і офіцерів було покладено кодекс честі самурая - бусідо (шлях воїна). Все це надавало японській армії особливо войовничий і агресивний характер 80-ті роки стали для Японії періодом швидкого промислового розвитку. В перше десятиріччя після революції виникло близько п'ятисот промислових підприємств. Однак навіть активне формування промислової бази, яке мало протекціоністський характер, і привело до яскраво вираженого економічного ривка, не змінило того, що країна, за загальним рівнем свого розвитку, значно поступалася великим імперіалістичним країнам світу. В японській промисловості домінували дрібні підприємства, а кількість промислових робочих на 1890 рік складала 346 тис. чоловік, що у відсотковому значенні становило 0.87 % від загальної кількості населення [3, с.134]. Економічна відсталість знайшла своє вираження і в зовнішній торгівлі країни, для якої являлося характерним вивіз сільськогосподарських продуктів і ввіз готових виробів. Постійна зорієнтованість на зовнішній ринок сировини, що обумовлювалася недостатньо розвинутою та слабкою вітчизняною промислово-сировинною базою, а разом з тим, і обмеженою ємкістю внутрішнього ринку стали каталізатором для розробки агресивних зовнішньополітичних планів [1, с.56]. Реалізації Японією своїх завойовницьких посягань на зовнішній ринок сприяла низка обставин, які виникли в країні після революції та проведених реформ. Перш за все, це була самостійна роль військового сегменту – провідна частина самурайства була сконцентрована в армії та флоті. Не менш важливе значення мала агресивність молодих японських підприємців. В перші роки після революції значна їх частина не бажала вкладати свій капітал в розвиток промисловості, залишаючись торгово-лихварською. Передача державою маже за безцінь своїх найкращих промислових центрів, шахт, рудників і т.д. в руки промисловців стало своєрідним етапом в розвитку співвідношення сил в правлячому блоці і в формуванні зовнішньополітичного курсу. Отримавши цінні об'єкти, промисловці відразу виявили зацікавленість в реалізації продукції цих, як правило, воєнних підприємств, тобто в розвитку агресії. На цьому і

зійшлися інтереси воєнного самурайства та промисловців. Розпочалося розширення воєнних підприємств, виготовлення озброєння та, перш за все, формування сильного воєнно-морського флоту. Держава готувалася до агресивної зовнішньої політики.

Ще із стародавніх часів у свідомості японців існувала ідея про божественне походження власної нації, яка веде свій початок від богині сонця Аматарасу. У подальшому така ідея перетворилася в національну концепцію яка носила назву «кокутай». Основоположна думка «кокутай» - це винятковість Японської держави і японської нації: унікальне геополітичне положення, ідеальна система державного устрою, перевага самого народу над усіма іншими народами світу. Все це знайшло відображення у формуванні особливого експансіоністського курсу зовнішньої політики країни.

Так, була сформульована «теорія азійської солідарності». Японія, на підставі своїх видатних досягнень в культурі, техніці, військовій справі, звеличувала себе на тлі інших азійських країн Китаю, Кореї, Монголії та інших. Виступаючи «старшим братом» іншим народам Азійсько-Тихоокеанського регіону, японський уряд намагалося обґрунтувати свої претензії на гегемонію в регіоні, заявляючи, що намагається захистити братні народи від «білого імперіалізму» [2, с.345].

У 1898 р міністр закордонних справ Японії Окума Сігенобу висунув паназійська концепцію, що отримала назву «доктрина Окума» або «Азія для азійців». Суть цієї теорії полягала в тому, що Японія повинна здійснювати в Азії дві функції: по-перше сприяти модернізації та освіті Азії, а по-друге, перешкоджати проникненню в регіон західних держав. У зв'язку з цим міністр Окума був затятим противником того, що відбувалося в той час суперництва країн Заходу за розділ сфер впливу в Китаї, будучи впевненим, що єдина країна, яка повинна володіти повним, неподільним контролем над Китаєм це Японія. Але, на той час, Японія ще не була готова стати сам на сам проти всього імперіалістичного світу у війні за одноосібне володіння Китаєм. Японський уряд вирішив, на початкових етапах становлення імперіалістичних тенденцій, розпочати розширення своїх горизонтів за рахунок прикордонних острівних територій. В 1974 році відбулося захоплення острова Тайвань (Формоза), але, відразу після цього, Японія змушена була покинути острів за вимогою Англії. Після цього японці усвідомлюють все більшу необхідність у завоювання зручного плацдарму для широкої експансії на азійському материках. В ролі такого плацдарму розглядалася Маньчжурія, як найближча до Японії частина Китаю, в той період малозаселена та незахищена. Підступом до Маньчжурії являлася Корея. Вона виступала в ролі мосту, який вів з японських островів на континент.

Корея була васалом Китаю, але розпочинаючи з середини XVII ст. ця залежність носила лише формальний характер. Така формальність політичної егіди Китаю над Кореєю дозволила останній замкнутися в шкарлупі самоізоляції і припинити навіть найнезначніші контакти із зовнішнім світом. Настільки радикальна політика привела до застою в розвитку продуктивних сил, наукового прогресу, зuboжіння культури, ослаблення армії. Це була економічно відстала, аграрна, бідна на природні ресурси держава. Але для Японії вона була ласим шматком, адже її можна було б перетворити в ринок збуту японських товарів, черпати з неї, хоч і не багаточисленні, але все ж наявні природні ресурси, яких так не вистачало в Японії, а корейське населення використовувати в ролі дешевої робочої сили. Також це був зручний плацдарм для подальшої експансіоністської політик на азійському континенті.

Отже, агресивна зовнішня політика Японії стала логічним наслідком тих політичних та економічних процесів, які відбувалися на світовій арені і в середині самої держави. Полишивши багатотисячолітній період самоізоляції та ставши на шлях модернізації, японці не бажали втрачати свою самостійність та перетворюватися на колоніальну або напівколоніальну територію. Японія почала процес формування могутньої армії та потужного воєнно-морського флоту. Для підготовки командного складу армії залучали французьких офіцерів, воєнно-морського флоту – англійських. Японський уряд почав процес мілітаризації національної економіки. Усі ці заходи мали на меті перетворити Японію на одну із імперіалістичних держав. Об'єктом агресивного провадження зовнішньої політики стала Корея. Завдяки своїй економічній відсталості та військовій слабкості, вона була для японців важлива не тільки в ролі сировинного додатку, ринку збуту національної продукції але і зручним плацдармом для подальших імперіалістичних надбань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Кузьминов Я.И. Экономика Японии в конце XIX – начале XX в. / Полянский Ф.Я., Жамин В.А. Экономическая история капиталистических стран, М.: Изд-во Моск. ун-та, 1986. – С.208-215
2. Курбанов С. О. История Кореи: с древности до начала XXI в. / С. О. Курбанов. – СПб. : Изд-во С.-Петербур. ун-та, 2009. – 680 с.
3. Макаруч О. И. Аннексия Кореи Японией в 1908-1910 гг. // Вопр. истории. – М., 2010. – № 3. – С. 153-158.
4. Научное издание. Япония: экономика, политика, история. / Под ред. Б.Е. Косолапов. М.: Наука, 1989. 274 с.
5. Полохало Ю.Н. Революция Мэйдзи и реформы управления в Японии/ Ю.Н. Полохало// Управленческое консультирование: История и культура. — 2006. — С.195-205.
6. Сагина В.В., Тагунов Д.Е. история государства и права зарубежных стран. Новое и новейшее время. М., 2011.

REFERENCES

1. Kuzminov Ya.I. The Japanese economy in the late XIX - early XX century. / Polyansky F.Ya., Zhamin V.A. The economic history of the capitalist countries, M.: Publishing house Mosk. University, 1986. - S.208-215

2. Kurbanov S. O. History of Korea: from antiquity to the beginning of the XXI century. / S.O. Kurbanov. - SPb. : Publishing House of St. Petersburg. University, 2009. -- 680 p.
3. Makarchuk O. I. Annexation of Korea by Japan in 1908-1910. // Q. stories. - M., 2010. - No. 3. - S. 153-158.
4. Scientific publication. Japan: economics, politics, history. / Ed. B.E. Kosolapov. M. : Nauka, 1989. 274 s.
5. Polokhalo Yu.N. Meiji revolution and management reform in Japan / Yu.N. Pohalo // Management Consulting: History and Culture. - 2006. - S.195-205.
6. Sazhina VV, Tagunov D.E. history of state and law of foreign countries. New and latest time. M., 2011.

УДК 372.834+340.12

Притула Олена,
студентка першого року навчання ОР магістр
факультету історії та права,
Науковий керівник:
Рябовол Лілія Тарасівна
доктор педагогічних наук, професор,
Центральноукраїнський державний педагогічний
університет імені Володимира Винниченка
м. Кропивницький, Україна

ПРАВОВА ПРЕДМЕТНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ: АНАЛІЗ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРУВАННЯ

У статті правова предметна компетентність визначена як інтегрований результат навчання правознавства, сукупність набутих учнями правових знань, умінь і навичок, цінностей та ставлень. Структуру правової предметної компетентності розглянуто як єдність когнітивного, діяльнісно-процесуального та ціннісно-мотиваційного компонентів.

Ключові слова: правова предметна компетентність, правові знання, цінності та ставлення.

Притула О. О. Правовая предметная компетентность: анализ научных подходов к определению понятия и структурированию.

В статье правовая предметная компетентность определена как интегрированный результат обучения правведению, совокупность усвоенных учениками правовых знаний, умений и навыков, ценностей и отношений. Структура правовой предметной компетентности рассмотрена как целостность когнитивного, деятельностно-процессуального и ценностно-мотивационного компонентов.

Ключевые слова: правовая предметная компетентность, правовые знания, ценности и отношение.

Pritula O. O. Legal subject competence: analysis of scientific approaches to the definition of concepts and structuring.

In the article legal subjective competence is defined as an integrated result of teaching law, the totality of legal knowledge acquired by students, skills, values and relationships. The structure of legal subjective competence is considered as the integrity of the cognitive, activity-process and value-motivational components.

Key words: legal subject competence, legal knowledge, values and attitude.

Постановка проблеми. За часів незалежності освіта в Україні перебуває практично у стані перманентного реформування. Однією з найбільш суттєвих змін, які торкнулися змісту й методики навчання, а головне – мети й результатів освіти, стало впровадження компетентнісного підходу. Сьогодні він знайшов своє закріплення у найважливіших у сфері освіти документах – Законах України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про вищу освіту» тощо. Як зазначено у Законі України «Про освіту» (далі – Закон «Про освіту»), «Метою освіти є всебічний розвиток людини як особистості та найвищої цінності суспільства, її талантів, інтелектуальних, творчих і фізичних здібностей, формування цінностей і необхідних для успішної самореалізації компетентностей». Відповідно до ст. 12 цього ж закону, досягнення мети повної загальної середньої освіти забезпечується шляхом формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для успішної життєдіяльності. До них віднесено й громадянські та соціальні компетентності, пов'язані з ідеями демократії, справедливості, рівності, прав людини, добробуту та здорового способу життя, з усвідомленням рівних прав і можливостей.

Вимоги до освіченості учнів основної і старшої школи визначаються Державним стандартом базової і повної загальної середньої освіти (далі – Державний стандарт), який ґрунтується на засадах особистісно зорієнтованого, компетентнісного і діяльнісного підходів, що реалізовані в освітніх галузях і відображені в результативних складових змісту базової і повної загальної середньої освіти. У згаданому документі закріплено наступні визначення перелічених підходів до навчання: особистісно зорієнтований – підхід, який забезпечує розвиток академічних, соціокультурних, соціально-психологічних та інших здібностей учнів; діяльнісний – підхід, спрямований на розвиток умінь і навичок учня, застосування здобутих знань у практичних ситуаціях,